

Hentunen Leena,
Wrightien sukuseuran jäsen
Helsinki 11/08

Ruotsi-Suomen ruotujakolaitoksesta ja Wrightien virkataloista

Ruotujakolaitos oli Ruotsi-Suomelle ominainen sotalaitosjärjestelmä, joka luotiin 1680-luvulla muualla paitsi Pohjanmaalla, jossa se saatiin käyttöön vasta v. 1733. Ruotujakoisessa armeijassa sekä päällystön että miehistön palkkaus suoritettiin pääasiassa luontaistalouden keinoin. Vastaavaa sotaväen ylläpitojärjestelmää ei ollut muualla Euroopassa. Kruunu kustansi kokonaisuudessaan jalkaväen sotilasvarustuksen, mutta maksoi miehistölle vain vähäisen vuosittaisen rahapalkan.

Muu osa jalkaväen miesten palkkauksesta jäi ruotutalonpoikien vastuulle. Yhteen ruotuun kuuluvien talojen lukumäärä vaihteli yleensä kahdesta neljään talojen kantokyvyn mukaan ja kukin ruotu asetti jalkaväkeen sotamiehen. Laivamiehen pito tapahtui rannikkoseuduilla vastaavalla tavalla. Ruotusotilaiden tärkein palkkaetus oli oikeus sotilastorppaan. Tavallisin menettely oli, että uusi ruotuun otettava sotilas jatkoi edeltäjänsä torpan asumista ja viljelyä. Torppa oli kuitenkin luovutettava pois, kun sotilas joutui eroamaan, eli heti kun uusi sotilas oli tulossa tilalle. Jos sotilas kuitenkin rakensi itse itselleen torpan, hän saattoi viljellä torpan maita myös eronsa jälkeen. Ratsuväki puolestaan hankittiin 1680-luvulta lähtien nimeämällä tietyt talot pysyviksi rustholleiksi, joista kukin palkkasi armeijaan ratsumiehen ja hankki hänelle varusteet. Ruotujoukkojen varamieslaitos toteutettiin lopullisesti vasta v. 1776, josta lähtien kaksi jalkaväkiruotua ja kaksi rustholliä asettivat yhdessä armeijaan varamiehen.

Ruotusotilasnimistä

Kun sotalaitos järjestettiin uudelleen 1600-luvun lopulla, siirryttiin nimikäytäntöön, jossa ruotusotamiehille ja rakuunoille sekä heidän varamiehilleen annettiin armeijassa ruotsinkielinen sukunimi. Edellisen sotilaan nimet periytyivät yleensä samassa ruodussa palvelevalta mieheltä toiselle, tai hän saattoi saada aivan uuden sotilasnimen. Sotilasnimet eivät siis periytyneet isältä pojalle, kuten varsinaiset sukunimet. Ruotusotamiehillä oli omat sukunimensä ja varamiehillä omansa. Kun varamies siirtyi ruotusotamieheksi, hänen sotilasnimensä muuttui vastaavasti. Savossa ja Karjalassa osa vieraskielisistä sotilasnimistä jäi pysyviksi esim. kirkonkirjoihin, ei kuitenkaan aina.

Päällystön palkkausjärjestelmästä

Ruotujakolaitoksessa päällystölle (upseereille ja aliupseereille) osoitettiin virkatalot eli *puustellit* ja lisäksi heidän muuhun palkkaukseensa osoitettiin tiettyjen talojen verotulot, jotka sisältyivät virkatalon haltijan palkkaukseen. Virkatalojen koko porrastettiin virkatalon haltijan aseman mukaan niin, että rykmentin everstille osoitettiin jokin sopiva kartano ja muulle päällystölle sitä asteittain pienempiä tiloja.

Ruotujakoisen armeijan virka-asteita olivat eversti (rykmentin komentaja), everstiluutnantti, majuri, rykmentin majoitusmestari, kapteeni (tai ratsumestari), luutnantti, vänrikki (tai kornetti), majoitusmestari (myöhemmin vääpeli), kersantti, lippumies (ruots. *förare*), majoittaja (*furir*), varusmestari (*rustmästare*).

Tarkoituksena oli virkatalolaitoksen vakiinnuttamisesta (1680-luvulta) lähtien, että virkatalojen haltijat olisivat asuneet puustelleissaan tai ainakin komppanian alueella. Virkatalon hoito ja kunnossa pitäminen vaativat tätä, mutta sen lisäksi upseerien suositeltiin myös olevan omassa komppaniassaan rakuunoiden ja ruotumiesten valvojana. Näin asia ei kuitenkaan aina ollut, koska

upseeri ja aliupseeri ei asunut suinkaan aina virkaansa ja palkkaansa vastaavassa virkatalossaan.

Kaarlo Wirilanderin tutkimusten mukaan yli puolet upseereista asui vielä 1728 puustelleissaan, kun taas Ruotsin vallan lopulla vain noin 40-45 % upseereista asui virkataloissaan

Rauhan aikana upseerit ja aliupseerit saattoivat asua virkataloissa ja harrastaa maanviljelyä. Oli kuitenkin myös yleistä, että virkatalonhaltija vuokrasi talon *lampuodille* (lamputti, koko tilan vuokraaja, joka maksoi virkatilan haltijalle vuokrana puolet tilan tuotosta. Alkuperäisen suosituksen ajatuksen mukaan päällystön olisi kuulunut asua tiloillaan ja viljellä niitä rauhan aikana, mutta käytännössä tämä ei toteutunut ja vuokrausjärjestely osoittautui toimivaksi etenkin sota-aikoina, kun sotilaat olivat jopa vuosia poissa kotiseuduiltaan.

Virkatalonhaltija oli kuitenkin vastuussa puustellin jatkuvasta hoidosta ja tätä tarkastettiin kolmen vuoden välein ja aina haltijan vaihtuessa. Laiminlyönnit viljelysten tai rakennusten hoidossa saattoivat johtaa korvausvaatimuksiin ja toisaalta merkittävistä parannuksista saattoi joutua uusi haltija joutua maksamaan korvaus edeltäjälleen. Virkatalojen rakennuksista oli tarkat määräykset ja mallipiirustuksia laadittiin jo 1680-luvulla. Usein virkatalo kuitenkin ylläpiti vanhan kruunutilan tai *säterin* eli ratsutilan rakennuksia ja yhdenmukaistaminen mallipiirustusten mukaan tapahtui hitaasti. Kun Ruotsin vallan aika päättyi v. 1809, virkatalojen haltijat saivat jäädä asumaan taloihinsa kuolemaansa asti. Ruotuarmeija hajotettiin v. 1810, eli ruotuarmeija järjestelmänä oli sinänsä edelleen voimassa, mutta sotavoimaa ei pidetty yllä. Vuonna 1854 armeija nostettiin osin aseisiin Krimin sodan aikana. Lopullisesti ruotujakolaitos lakkautettiin vuonna 1867.

Wright-suvun tutkimuksesta ruotujakolaitoksen ajoilta

Myös Wright-suvun upseereilla, niin **Georg Wrightin** pojalla **Henrik Wrightillä**, ja etenkin hänen neljällä pojallaan oli useita virkataloja eli puustelleja Suomessa sotilasuransa aikana. Virkatalot vaihtuivat siis virka-aseman nousun ja sen myötä paikkakunnan muuttumisen myötä ajoittain hyvinkin nopeasti. Näitä virkatalojen isäntien ja heidän lampuotiansa vaiheita voidaan ainakin osittain seurata mm. ko. pitäjien henkikirjoista ja seurakuntien kirkonkirjoista.

Päällystöstä sekä alipäällystöstä löytyy tietoja myös sotilasasiakirjoista (*Militaria*-kokoelma), Myös kuhunkin ruotuun kuuluneista ruotusotilaista ja heidät varustaneista taloista on tiedot ruoduittain Militaria-kokoelmassa.

Militaria-kokoelma löytyy mikrofilmattuna ainakin Helsingistä Kansallisarkistosta, ja osin kokoelmasta löytynee tietoja myös maakunta-arkistoista eri puolilta Suomea. Kokoelmaan kuuluu Ruotsin vallan aikaisten suomalaisten joukko-osastojen asiakirjoja. Militaria I käsittää 1600-luvulta peräisin olevat asiakirjat, Militaria II ruotujakoisten rykmenttien asiakirjat 1700-luvun alusta vuoteen 1809 ja Militaria III värvättyjen rykmenttien asiakirjat 1700-luvulta vuoteen 1810.

Sukututkijan kannalta tärkeimpiä näistä asiakirjoista ovat rykmenttien pääkatselmus- ja muut rullat, joihin on luetteloitu sekä päällystö, alipäällystö että miehistö. Pääkatselmusrullien (*General Munster Rulla*) lisäksi rykmenteissä ja komppanioissa laadittiin mm. rekrytointirullia (*Rekryterings Rulla*), katsastus- ja päästörullia (*Besiktning- och Kassations Mönster Rullor*) ym. Rullia on eri joukko-osastoista säilynyt hyvin vaihtelevasti.

Lisätietoa kaivataan etenkin torppari (sotilas) Henrik Wrightistä, syntynyt kirkonkirjojen mukaan v. 1763; mm. hänen vanhempansa eivät ole tiedossa.

Wright sukuseuran sukututkimuksen harrastajat ovat jo jonkin verran käyneet läpi mm. Militaria-kokoelman tietoja sukutietoja tutkiessaan. Kokoelman tiedoista on erityisesti etsitty toistaiseksi

tuloksetta Wright-suvun Rantasalmen sukuhaaraan kuuluvan vuonna 1763 syntyneen sotilas/torppari Henrik Wrightin tietoja (nimi ollut kirkonkirjoissa myös muodoissa *Vright, Right, Rigt*). Hän asui perheineen 1700-luvun loppupuolella ja 1800-luvun alkupuolella mm. Rantasalmen Tornionniemessä ja Putkisalossa, jossa myös kuoli v. 1834.

Nyt kuitenkin Suomen Sukuhistoriallisen Seuran digiarkistoon äskettäin skannatuista vuoden 1789 Savon ja Savonlinnan läänin jalkaväkirykmentin Pääkatselmusrullista, (rulla WA 1219_Vara Kuva 16) sotilastiedoista Henrik Wright on löytynyt varamiehenä. Edeltäjänsä Mats Ormin tultua nimitetyksi vakinaiseksi sotilaaksi numerolla 58, hänen tilalleen varamieheksi numerolla 54-55 otettiin *legokarlen*, (suomennettuna kai ”värvätty mies”?) Hindr. Wricht, joka sai varamiehenä sukunimekseen *Richt*. Sotilastiedoissa yleensä olevia mm. ikä-, siviilisäätö- tai muita henkilötietoja ei hänen kohdallaan tässä luettelossa ole mainittu.

Lisätietoa Henrik Wrightistä saattaa löytyä lisääkin mm. Militaria -tiedoista, niitä toivotaan ilmoittamaan Wright sukuseuran sähköpostiosoitteella wrightiensukuseura (ät) gmail.com

Vielä vanhojen käsialojen lukutaitoisille lisäpyyntönä: tietoja Henrikistä ja etenkin hänen vanhemmistaan voisi löytyä vaikkapa syntymävuoden 1763 perusteella Rantasalmen tuomiokirjoista, joten niitäkin tietoja toivotaan lähetettäväksi em. Sähköpostiosoitteella.

Lähteet (mm.):

* Niemelä Jari (toim.): *Ruotujakoarmeijan merkitys 1700-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa. Teoksessa: Niin tuli sota maahan! - sotien ja sotalaitoksen vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan.* Turun historiallinen yhdistys. Turku 1995

* Nallinmaa-Luoto Terhi : *Militaria-asiakirjojen tulkinta ja käyttö sukututkimuksessa.* SSKK/Genos 63, 1992

Kauppias, suutarimestari ja oltermanni Georg Wrightin pojan eversti Henrik Wrightin (1685-1766) ja hänen poikiensa virkataloista Suomessa 1700-luvulla

Henrik Wrightin (1685-1766) virkataloja Suomessa:

Rykmentit:

Uudenmaan jalkaväkirykmentti/UJR/Nylands infanteriregemente

- *UJR/Karjaan, myöh. 2-Majurin komppania, 287 Majuri majuri Henrik Wright 12.10.1721 - 29.4.1732*

Virkatalo: Snappertuna Dragsvik

Savon ja Savonlinnan läänin jalkaväkirykmentti/SJR

Savolaks och Nyslotts läns infanteriregemente:

- *SJR/Esikunta, 578 Majuri*

everstiluutnantti Henrik Wright 29.1.1746 - 21.3.1749

Virkatalo: Mikkelin pitäjä, Liukkola, Otava

- *SJR/Esikunta, 577 Everstiluutnantti*

Henrik Wright 21.3.1749 - 22.4.1760, (jolloin siirtyi Ruotsiin Jämtlannin rykmenttiin)

Virkatalo: Rantasalmi, Rantasalo, Leislahti

Georg Henrik von Wrightin (1723-1797) virkataloja Suomessa

(aateloitu 19.9.1772, jonka jälkeen nimi von Wright)

Rykmentti: Uudenmaan jalkaväkirykmentti UJR/Nylands infanteriregemente

- UJR/Lohjan komppania, 318 Varusmestari

Georg Henrik Wright 7.4.1739 – 28.7.1740

Virkatalo: Somero, Viluksela Huina

- UJR/Inkoon komppania, 301 Majoittaja

Georg Henrik Wright 28.7.1740 – 26.1.1742

Virkatalo: Inkoo (Ingå), Backa Dråsa

- UJR/Inkoon komppania, 300 Lippumies

Georg Henrik Wright 26.1.1742 – 7.4.1742

Virkatalo: Kirkkonummi (Kyrkslätt), Grundträsk Rådick

- UJR/Lohjan komppania, 314 Vääpeli

Georg Henrik Wright (1744?) - 6.5.1745

Virkatalo: Nummi (s), Raatti Katula

- UJR/Henkikomppania, 269 Kersantti

Adjutantti Georg Henrik Wright 6.5.1745 – 5.7.1749

Virkatalo: Lapinjärvi (Lapträsk), Porlammi (Pollom) Hämäläinen

- UJR/Everstiluutnantin komppania, 273 Luutnantti

Georg Henrik Wright 5.7.1749 (esikuntakapteeni 19.4.1760) – 30.9.1765

Virkatalo: Tammela, Sukula Jaakkola

- UJR/Esikunta, 265 Rykmentinmajoitusmestari

Georg Henrik von Wright 30.9.1765 – 30.6.1766

Virkatalo: Inkoo (Ingå), Knopans

- UJR/Lohjan komppania, 311 Kapteeni

Georg Henrik Wright (aateloitu: von Wright) 30.6.1766 (arm. majuri 13.9.1772) – 8.5.1776

Virkatalo: Lohja (Loju), Hietainen Vitikka

- UJR/Esikunta, 264 Majuri

Georg Henrik von Wright 8.5.1776 – 13.11.1780

Virkatalo: Pernaja (Pernå) Kukumi (Kuggom), majurille kuului myös Majurin komppanian kapteenin virkatalo: Kirkkonummi, Storms eli Degervik

- UJR/Esikunta, 263 Everstiluutnantin virkatalo

Georg Henrik von Wright 13.11.1780 – 2.9.1782 (armeija laivastoon)

Virkatalo: Kirkkonummi (Kyrkslätt) Friggersby Högsbacka (everstiluutnantille kuului myös Everstiluutnantin komppanian kapteenin virkatalo: Förssa, Linikkala Skyttälä)

Jonas Mauritz von Wrightin (1727-1813) virkataloja Suomessa

(aateloitu 19.9.1772, jonka jälkeen nimi Jonas Mauritz von Wright)

Rykmentti: Savon ja Savonlinnan läänin jalkaväkirykmentti SJR/

Savolaks och Nyslotts läns infanteriregemente, vuosina 1775-1805 Savon kevyt jalkaväkirykmen, Savolax lättä infanteriregemente

- SJR/Majurin, myöh. 1-Majurin komppania, 600 Varusmestari

Jonas Mauritz Wright 1.9.1748 (UJR:stä) - 9.2.1751

Virkatalo: Mikkelin pitäjä (st. Michels socken.) Harjumaa Puustelli

- SJR/Juvan komppania, 623 Majoittaja

Jonas Mauritz Wright 9.2.1751 – 24.2.1758

Virkatalo: Juva (Jockas) Maivala Pöllö

- SJR/Iisalmen, myöh. 2-Majurin komppania 637 Kersantti

Jonas Mauritz Wright 24.2.1758 (esikuntavänrikki 10.7.1759 - 8.3.1764)

Virkatalo: Iisalmi (Idensalmi) Hernejärvi Ihotunniemi

- SJR/Kuopion komppania, 611 Vänrikki

Jonas Mauritz von Wright (aat. 9.9.1772)

8.3.1764 (2-luutn. 5.6.1771 - 17.2.1776, erosi, samalla kapteeniksi)

Virkatalo: Kuopion pitäjä, Hiltulanlahti Isotalo

Johan Petter Wrightin (1732 -1813) virkataloja Suomessa

(aateloitu 19.9.1772, jonka jälkeen nimi Johan Petter von Wright):

Rykmentti: Savon ja Savonlinnan läänin jalkaväkirykmentti SJR/

Savolaks och Nyslotts läns infanteriregemente, vuosina 1775-1805 Savon kevyt jalkaväkirykmentti

- SJR/Iisalmen, myöh. 2- Majurin komppania, 640 Varusmestari

Johan Petter Wright 31.7.1749 - 29.1.1753

Virkatalo: Iisalmi (Idensalmi) Hernejärvi, Hernesaari

- SJR/Everstiluuntantin komppania, 593 Varusmestari

Johan Petter Wright 29.6.1753 - 19.2.1756

Virkatalo: Kerimäki, Sairalanmäki n:o 1, v:sta 1743 Leppävirta, Sarkamäki

- SJR/Everstiluuntantin komppania, 589 Vääpeli

Johan Petter Wright 19.2.1756 (2-adj) - 20.9.1759, rykm.adj. 7.3.1760 - 20.3.1760

Virkatalo: Kerimäki, Anttola n:o 4, v:sta 1743 Rantasalmi, Pirilä, Telkkala

- SJR/Juvan komppania/620 Vääpelin virkatalo

Johan Petter Wright 20.3.1760 - 10.3.1762 (rykm. adj.)

Virkatalo: Joroinen (Jorois), Järvikylä 1

- SJR/Kuopion komppania/614 Lippumiehen virkatalo

Johan Petter Wright, rykm. adj., 9.2.1762 - 15.9.1764

Virkatalo: Maaninka, Pöljä, Pöljälä

- SJR/Juvan komppania/623 Majoittaja, lippumiesten virkatalo
Johan Petter Wright 15.9.1764 - 20.12.1764
Virkatalo: Juva (Jockas) Maivala, Pöllö

- SJR/Iisalmen, myöh. 2- Majurin komppania/635 Vänrikin virkatalo
Johan Petter Wright 20.12.1764 - 25.5.1767
Virkatalo: Iisalmi (Idensalmi) Partala, Pienpartala

- SJR/Juvan komppania/618 Luutnantin virkatalo
Johan Petter Wright 25.5.1767 – 20.12.1774 (aateloitu 19.9.1772)
Virkatalo: Joroinen (Jorois), Häyriälä n:o 9

- SJR/Henkikomppania/580 Esikuntakapteenin virkatalo
Ekpt. Johan Petter von Wright 20.12.1774 - 17.12.1777, jolloin erosi armeijasta.
Virkatalo: Hirvensalmi, Merrasmäki, Soutala

Nils Erik (Eric)Wrightin (1734-1779) virkataloja Suomessa
(aateloitu 19.9.1772, jonka jälkeen nimi Nils Erik (Eric) von Wright)

Rykmentti: Savon ja Savonlinnan läänin jalkaväkirykmentti SJR
Savolaks och Nyslotts läns infanteriregemente, vuosina 1775-1805 Savon kevyt jalkaväkirykmentti:

- SJR/Puumalan komppania, 632 Varusmestari
Nils Erik Wright 9.2.1751 – 19.2.1756
Virkatalo: Sääminki (Sääminge) Ritosaari n:o 2, v:sta 1743 Puumala, Lintusalo, Vitikkala

- SJR/Pieksämäen komppania, 607 Majoittaja
Nils Erik Wright 19.2.1756 – 24.2.1758
Virkatalo: Pieksämäki, Vehmaskylä, Pääkkölä

- SJR/Puumalan komppania, Väpäli
Nils Erik Wright 24.2.1758 -(adjutantti 7.3.1760) – 6.10.1761
Virkatalo: Sääminki (Sääminge) Kaartilanranta n:o 3, v:sta 1743 Puumala, Hamula, Nuottaniemi

- JSR/Henkikomppania, 586 Varusmestari
Esikuntavänrikki Nils Erik Wright 6.10.1761 – 9.10.1764
Virkatalo: Hirvensalmi, Merrasmäki, Rossila

- SJR/Pieksämäen komppania, 603 Vänrikki
Nils Erik Wright 9.10.1764 – 18.11.1767
Virkatalo: Pieksämäki, Nikkarila n:o 1

- SJR/Juvan komppania, 619 Vänrikki
Nils Erik Wright 18.11.1767 – 12.7.1768
Virkatalo: Sulkava Hyvärilä

- SJR/Puumalan komppania, 626 Luutnantti
Nils Erik Wright 12.7.1768 – 3.5.1769
Virkatalo: Sääminki (Sääminge) Pihlajaniemi n:o 7, v:sta 1743 Puumala, Bengtilä

- JSR/Pieksämäen komppania, 602 Luutnantti

Nils Erik Wright 3.5.1769 – 15.11.1775 (Nils Eric von Wright aateloitiin 19.9.1772)
Virkatalo: Leppävirta, kirkonkylä, n:o 6

- *JSR/Majurin, myöh. 1-Majurin komppania, 594 Luutnantti*
Esikuntakapteeni Nils Erik von Wright 15.11.1775 – 22.2.1777
Virkatalo: Kangasniemi, Kutemajärvi, Alahovi

- *JSR/Esikunta, 579 Rykmentin majoitusmestari*
Esikuntakapteeni Nils Erik von Wright, 22.2.1777– 1.9.1779, jolloin kuoli (hukkui)
Virkatalo: Ristiina (Kristina), Puntala nro 3

Lähteet:

* Wirilander Kaarlo: *Suomen armeijan upseeristo ja aliupseeristo 1718–1810 – Virkatalonhaltiain luettelot.* Helsinki 1953.